

JEAN PIERRE SERGENT İLE SANAT, BİLİNÇ VE KOZMOS ÜZERİNE

Arete. x Dialogue serisinin konuğu Fransız sanatçı Jean-Pierre Sergent. Bilinç, doğa, spiritüellik ve kozmoloji ekseninde şekillenen sanat pratiğini, üretim sürecini ve geleceğe dair projelerini ele aldığı kapsamlı söyleşiyi keşfedin.

Bengüsu Aleyna Demirci

7/29/2026 24 min read



Artist working in his studio #10, silk-screening his images, photo by Lionel Georges, July 30th 2024.

1- Çalışmalarınızla ilk kez karşılaştın okurlar için, yıllar boyunca sanatsal pratiğinize yön veren temel fikirleri nasıl tanımlarsınız?

Benim üretimim; eylem hâlindeki bilinçtir, yani yaşamın kendisini görünür kılma çabasıdır. Doğayı, tüm canlıları ve kültürel farklılıkları bütün görkemi ve özgünlüğüyle ortaya koymaya adanmış bir yaklaşımdır.

Geçmişten günümüze uzanan imgeler arasında anlam arıyorum.

Çizimlerde, seramiklerde, örtülerde ve heykellerde karşıma çıkan; insanlık tarihinin ortak geçmişi boyunca güzelliği, hayreti ve simgesel anlamları taşıyan izleri takip ediyorum. Bu anlamlar kimi zaman ruhani, kimi zaman dinsel ritüellerle bağlantılı; pagan ya da animist topluluklardan beslenen, kadim uygarlıklardan günümüze uzanan, Meksika'dan Japonya'ya, Avustralya'dan dünyanın farklı coğrafyalarına yayılan kültürel mirasın

parçaları olabiliyor.

Üzerinde çalıştığım her sanatsal kavramdan ve geliştirmek istediğim her fikirden mutlaka bir anlam çıkarmaya ihtiyaç duyuyorum. Sanat yaşamım boyunca galerilere girebilmek adına pek çok engelle karşılaşmama ve eserlerimin çok az satılmış olmasına rağmen, beni yeniden yaşamın gerçek enerjisine döndüren şey de tam olarak bu arayış oldu. Belki de mantığı ters yüz eden, biraz iddialı bir ifadeyle söylemek gerekirse; bu, bir eylem çağırısıdır. Bir tür büyüdür.

Sanatsal pratiğimin gelişimine kısaca değinecek olursam; 1984 ile 1991 yılları arasında soyut resimler yaptım. 1991 yılında Montreal'e taşındıktan sonra, paylaşmaya değer bulduğum imgeleri serigrafi tekniğiyle üretmeye başladım. 1993'te New York'a taşındım ve imgelerimi önce küçük boyutlu (35 x 17,5 cm), ardından kendine özgü 105 x 105 cm kare formatındaki pleksiglas paneller üzerine basmaya başladım. O tarihten bu yana üretimlerimi dönüşümlü olarak pleksiglas ve kâğıt üzerinde sürdürüyorum. Çalışmalarım dünyanın çeşitli ülkelerindeki çok sayıda galeri ve müzede sergilendi. Eylül 2019'da ise ters serigrafi tekniğiyle pleksiglas üzerine ürettiğim anıtsal eserim Four Pillars of the Sky, Fransa'nın en eski müzesi olan Besançon Güzel Sanatlar ve Arkeoloji Müzesi'nin iki merdiven boşluğunda sergilenmeye başladı ve Eylül 2023'e kadar ziyaretçilerle buluştu. Yetmiş iki resimden oluşan bu fresk-yerleştirme, toplam seksen metrekarelik bir yüzeyi kaplıyor ve dört yıl boyunca müzede sergilendi. Bugüne kadar gerçekleştirdiğim en büyük ve en anıtsal duvar yerleştirmesi olma özelliğini taşımaktadır.



Artist working in his studio #10, silk-screening his images, photo by Lionel

Georges, July 30th 2024.

2- Çalışmalarınız spiritüellik, kozmoloji, organik formlar ve çağdaş görsel kültürü bir araya getiriyor. Sizi ilk olarak bu temalara yönlendiren neydi ve zaman içinde bu yaklaşımınız nasıl evrildi?

Fransa'da yaşadığım dönemde çalışmalarım ağırlıklı olarak soyuttu. Ancak yıllar içinde ve özellikle Montreal'deki atölyeme taşındıktan sonra, yalnızca soyut renk alanları resmetmenin, ne kadar güzel olurlarsa olsunlar, yaşamın sonsuz çeşitliliği ve dünyanın farklı kültürleri karşısında bir sanatçı olarak hissettiklerimi ifade etmeye yetmediğini açıkça fark ettim.

Claude Lévi-Strauss'un *Hepimiz Yamyamız* (*We Are All Cannibals*) adlı etkileyici kitabında söylediği gibi:

"Yaklaşık iki bin beş yüz yıl önce Herodot, Mısır'ı ziyaret ettiğinde, oradaki geleneklerin başka yerlerde gördüklerinin tam tersi olduğunu hayretle gözlemlemişti. Kadınlar ticaret yaparken erkekler evde dokuma yapıyordu. Erkekler dokumaya diğer ülkelerde olduğu gibi yukarıdan değil aşağıdan başlıyordu. Kadınlar ayakta, erkekler çömelerek idrar yapıyordu..."

İşte tam da bu dönemde, insan davranışlarının sonsuz çeşitliliğine duyduğum merak nedeniyle, bu farklılıkları yavaş yavaş görsel dilime yeniden dâhil etmeye başladım. İyi ya da kötü, güzel ya da çirkin, kaba ya da duysal, spiritüel ya da grotesk... Bütün bu imgeleri paylaşma ihtiyacı hissettim.

Bu imgelerin büyük bölümü benim "Toplayıcının Payı" (*The Gleaner's Share*) adını verdiğim kavramın bir parçasıdır. XVI. yüzyıl Fransız düşünürü Montaigne bunu şöyle açıklar:

"Eğer elimizde başkaları üzerinde etki bırakabilecek kadar fazlalık varsa, talihin cömertliğinden arta kalan bu kısmın, toplayıcının payı olarak özgürce dolaşmasına izin vermeliyiz."

Kontrolsüz kapitalist sistem tarafından değersiz görülüp geride bırakılan; yoksullara, hayvanlara ya da kenara itilmiş insanlara kalan bu "artık pay", benim çalışmalarımın temel malzemesine dönüşüyor. Agnès Varda'nın 2000 tarihli *The Gleaners and I* filminde gösterdiği gibi, insanların tarlalarda ya da market çöplerinde yiyecek araması bu kavramı çok güçlü biçimde anlatır. Ben de internetten topladığım gazete kupürlerini ve pornografik imgeleri, telif haklarından bağımsız olarak, sanatsal üretimimin hammaddesi hâline getiriyorum.

Montreal'de yaşarken pazar günleri yayımlanan kalın *New York Times* gazetesinden görseller seçer, onları keser ve daha sonra serigrafi baskıya dönüştürürdüm.

Geçen yıl depomda yıllardır unutulmuş büyük siyah deri bir portföy

buldum. Yaklaşık 90 x 65 cm boyutlarında ve 15 kilogram ağırlığındaki bu dosyada, Montreal (1991–1992) ve New York (1993–1994) dönemime ait yaklaşık üç yüz serigrafi baskı yer alıyordu. Gazete sayfaları ve sanat kâğıtları üzerine, sanki tamamen içgüdüsel bir hareketle, bilinmeyene doğru atılmış bir adım gibi üretilmiş işlerdi bunlar.

Geçen yıl bu eski baskıları yeniden fotoğraflarken şunu fark ettim: Amerika'daki ilk yıllarımdan itibaren seçtiğim imgeler, sizin de belirttiğiniz gibi, duyusallığı, arzuyu ve güçlü bir ruhsal varlığı görünür kılan sanatsal içerikleri taşıyordu. Bunun yanında kapitalizmin yıkıcı etkilerini gösteren şiddet dolu sahneler ve özgürlük içinde yaşayan vahşi hayvanlara ait sayısız fotoğraf da vardı. Aslında bütün bu temalar yıllar boyunca hiç değişmedi.

Bugün tek fark şu: Artık müzelerde fotoğraf çekmiyor, sanat kitapları satın almıyor ya da her pazar Metropolitan Müzesi'ni dolaşarak görsel toplamıyorum. Bunun yerine ihtiyacım olan görselleri doğrudan internetten buluyorum. Bu yöntem çok daha kolay. Ancak ilgilendiğim konular aynı kaldı. Amacım, karşıma çıkan her görseli, bilgiyi ya da metni yeniden yorumlayarak sanata dönüştürmek.

Yalnızca görseller değil, okuduğum kitaplardan beni etkileyen metinleri de topluyor ve *Notes from Besançon* adlı internet sayfamda notlar hâlinde biriktiriyorum.

Sizin de söylediğiniz gibi, bütün bunları her zaman belirli ve olumlu bir amaçla yapıyorum: Dünyanın kültürel çeşitliliğini görünür kılmak ve farklı kültürleri tek bir ortak görsel evrende buluşturmak.

Örneğin New York Doğa Tarihi Müzesi'ndeki Aztek tanrısı Xipe Totec'in ("Derisi Yüzülmüş Tanrı") heykeli ile bağlanmış bir Japon kadın bedeninin görseli arasında nasıl bir ilişki kurulabilir? Ya da orgazm anındaki bir kadını betimleyen çağdaş pornografik bir imge ile Hindu metafiziğinin son derece spiritüel bir sembolü olan bir yantra arasında? Veya Latince "SILENCIUM EST" ("Sessizliktir") yazan Orta Çağ çizimiyle? Bana göre bunların hepsi, insanın yoktan var ettiği kültürel üretimlerin parçalarıdır; tıpkı sizin ve benim gibi insanların yarattığı şeyler.

Şu sıralar okuduğum Denis Diderot'nun *Bougainville Seyahatine Ek* adlı eserindeki şu söz de kültürel karşıtlıklar üzerine düşündürücü geliyor:

"Bundan hiç kuşku yok. Doğal yaşam çok basittir; bizim toplumlarımız ise son derece karmaşık makinelerdir. Haitili insan dünyanın başlangıcına dokunurken, Avrupalı onun yaşlılığına dokunur. Aramızdaki mesafe, yeni doğmuş bir çocuk ile yaşlı bir insan arasındaki farktan bile büyüktür. Bizim geleneklerimizi ve yasalarımızı anlayamaz; onları yalnızca özgürlüğü engelleyen sayısız engel olarak görür."

Bugün dünya hâlâ büyük bir dönüşüm ve karmaşa içinde. Bu durum, farklı kültürlerden gelen imgelerin üst üste biriktiği çalışmalarım da açıkça görülüyor. Bu çok katmanlı yapı, kendimi yalnızca tek bir kültüre ait hissetme düşüncesinden uzaklaştırıyor. Çünkü hangi kültürün "en iyi"

olduğuna kim karar verebilir?

Bununla birlikte bugün Fransa'da yaşıyor olmaktan mutluyum.       burada bir sanatçı olarak kendimizi özgürce ifade edebiliyor, d    nce ve ifade  zg rl  đ nden yararlanabiliyoruz. Ne yazık ki dünyanın pek çok yerinde bu  zg rl  kler hâlâ yok. Benim için  zg rl  k son derece temel bir değer.

Sonuca belki de sanatçının görevi, toplumun geride bıraktığı tüm tortuları alıp onları simyasal bir d n    mle sanata çevirmektir.



Portrait of JPS at work #7, Summer 2003, in his studio in Long Island City, Queens, New York, USA, photo by Sachie Kumano.

3- Yakın zamanda ger ekle tirdiğiniz The Shakti & The Metacosmic Void başlıklı konu manızda, gerçekliğe ilişkin alı ılmı  anla ı ların ötesine geçen fikirleri ele alıyorsunuz. Bu felsefi ve spiritüel araştırmalar sanatsal üretim sürecinizi nasıl etkiliyor?

Gerçeklikten söz ederken, öncelikle hangi gerçeklikten bahsettiğimizi sormamız gerekir. Kastedilen, Batı biliminin bugün kabul ettiği gerçeklik anla ı ı mı? Eğer  yleyse, sanatımın yaşadığım ülke olan Fransa'da büyük ölçüde yanlış anlaşıldığını söylemeliyim.       burada güçlü bir

rasyonalist yaklaşım ile yaygın bir ateizm ve materyalizm hâkim. Bu durum, spiritüel pratiklerin ve insan davranışlarındaki çeşitliliğin bütüncül biçimde anlaşılmasını zorlaştırıyor. Fransız toplumu; animizm, Budizm, şamanizm ve özellikle Tantra gibi farklı düşünce biçimlerini benimsemeye oldukça mesafeli yaklaşıyor.

Ben ise sanatı, yaşamı ve kozmosu yalnızca maddi bir gerçeklik olarak gören bu sınırlı bakış açısıyla mücadele etmek istemiyorum; zaten bunun mümkün olduğuna da inanmıyorum. Bana göre insan, yalnızca iskelet, kaslar, cinsellik ve kandan ibaret değildir. Bedenimiz, bilincimiz, ruhumuz ve içsel enerjilerimiz düşündüğümüzden çok daha geniş ve derin bir bütün oluşturur.

Benim arayışım, güçlü ve içkin bir spiritüel anlayış geliştirmiş kadim kültürlerin bilgeliğinden çok da farklı değildir. Örneğin "Metakozmik Boşluk" kavramını, 18. yüzyıla ait küçük bir Hint guaj resminde keşfettim. Son konferansımda bu eser hakkında şöyle demiştim:

"Burada Metakozmik Boşluk'u görüyoruz. Kavraması oldukça zor bir fikir. Fakat bu küçük Hindu guaj resmi onu hem tanımlıyor hem de görünür kılıyor ve üzerimde büyük bir etki bıraktı. Onu ilk gördüğümde kendi kendime 'Bu da ne?' diye sordum. Çünkü yalnızca bir çerçeve vardı; merkezde hiçbir figür, hiçbir konu yoktu. Tam anlamıyla boştu. Gerçekten Boşluk'un kendisiydi ve bu durum rasyonel zihnimizi doğrudan sorgulamaya açıyordu."

Doğu düşüncesinde ve dinî geleneklerde, zihnimi meşgul eden pek çok sorunun cevabını bulduğumu hissediyorum. Özellikle paradoksal düşünce biçimi, üretim sürecimde beni her zaman etkileyen bir yaklaşım oldu.

Hindistan'daki Tantra geleneği bunun önemli örneklerinden biridir.

Jean Varenne, *The Secret Teaching of the Divine Shakti* adlı eserinde bunu şöyle açıklar:

"Tantrizm, paradoksal davranışlardan kaçınmak yerine onları değerli görür. Temel düşünce şudur: İki ilkenin uyumlu birleşimine normal koşullar altında ulaşmak son derece zordur; bu nedenle bu birliğe erişebilmek için kimi zaman güçlü ve sarsıcı yolların kullanılması gerekir."

Ben de çalışmalarımda bu paradoksal enerjileri araştırıyorum. Bunlardan biri de Shakti kavramıdır. Sanskritçede "güç" ya da "kuvvet" anlamına gelen Shakti, Tantrizm'de evreni ve içindeki tüm canlıları harekete geçiren dişil yaşam enerjisini ifade eder.

Aslında bütün sanat pratiğim bunun üzerine kurulu. Sıradan, hareketsiz, kirli, bayağı ya da müstehcen görünen iki boyutlu imgeleri; renklerle dolu, yaşam enerjisi taşıyan bir güç alanına, bir karma enerjisine dönüştürmeye çalışıyorum. Bunu yaparken bu imgeleri eski spiritüel semboller, kadim görsel kalıplar ve anlam yüklü başka imgelerle bir araya getiriyorum.

Üretim sürecinde tüm bu katmanlar birleşerek simyacıların Grande Œuvre (*Büyük Yapıt*) adını verdiği dönüşüme ulaşmayı amaçlıyor: Maddenin büyüsel ve yaratıcı bir süreçle yüceltilmesi. Başka bir deyişle, imgenin

enerjiye dönüşmesi.

Bu süreç aynı zamanda bilinçli bir sınır aşımı arzusunu da içeriyor. Şamanik bir trans hâlini andıran, vecd ve dönüşümün mümkün olduğu bir bilinç durumuna ulaşmayı hedefliyorum. Bana göre sanatın gerçek ve gizli işleyiş mekanizması tam da budur.

4- Günümüzde pek çok çağdaş sanatçı politik ya da toplumsal meselelere odaklanırken, sizin çalışmalarınız daha çok bilinç, dönüşüm ve metafizik sorular etrafında şekilleniyor. Bu konular bugün sizin için neden hâlâ önemli?

Evet, bugün küresel çağdaş sanat piyasasının ana akımı içinde kendimi gerçekten bulamıyorum. Hatta zaman zaman dünyanın en önemli sanat fuarlarından biri olan Art Basel gibi büyük organizasyonlara gittiğimde bile oradan derin bir mide bulantısı hissiyle ayrılıyorum. Kendimi hasta, tükenmiş ve tamamen enerjisiz hissediyorum.

Bu kadar para, bu kadar yetenek, bu kadar emek ve zaman... Sonunda ise ortaya çıkan işler çoğu zaman yalnızca çağdaş toplumun kendisini yansıtıyor ya da onun karanlık yüzünü gösteriyor. Oysa bana göre bu iki yaklaşım da nihayetinde aynı yere çıkıyor. Her şey dünyanın en tanınan sanatçısı olma arzusuna, en güçlü sanatçı söylemini kurmaya, bir eseri mümkün olan en yüksek fiyata satmaya ve dünyanın en zengin koleksiyonerlerine ulaşmaya odaklanıyor. Bütün bunlar bana son derece anlamsız, umutsuz, çelişkili ve fazlasıyla kitsch geliyor.

Bana göre sanatçı, her şeyden önce bir yaratıcı ve saf güzelliğin, yaşam enerjisinin taşıyıcısı olmalıdır.

Bu, toplumsal ya da politik meselelerle ilgilenmediğim ya da eserlerimin koleksiyonerlere ulaşmasını istemediğim anlamına gelmiyor. Ancak sanatın özel bir armağan olduğuna inanıyorum; aynı zamanda bir lütuf ve kimi zaman da bir lanet...

Sanat, her şeyden önce sanatçının kendi bilincini dönüştürmeli ve genişletmelidir. Bunun için sürekli daha derine inmeli, kolektif bilinçdışında mümkün olduğunca çok bilgi aramalı ve onu keşfetmeye çalışmalıyız.

Sanatçı, bir bakıma tanıklık eden ve arayan kişidir. Eski zamanların yalnız keşişleri gibi, yaşadığı dünyayı anlayan ama bununla yetinmeyip tüm sınırların ötesine geçerek daha derin bilinç katmanlarına ulaşmaya çalışan biridir.

Biz sanatçılar, içinde yaşadığımız ve giderek yok olmaya başlayan dünyalara dair düşüncelerimizi, duygularımızı ve sezgilerimizi eserlerimiz aracılığıyla paylaşma imkânına sahibiz. Gelenekler, doğa, hayvanlar, bitkiler, insanlar arasındaki bağlar, kadim kültürler, nezaket, sevgi, şefkat

ve arzu... Bunların hepsi sanatın konusu olabilir.

Sanat, önce sanatçının kendisini dönüştürür. Ardından, kimi zaman çok uzun yıllar alan, hatta belki sonsuz bir zamana yayılan görünmez bir dalga etkisiyle izleyiciye de ulaşır ve onu dönüştürme potansiyeli taşır. Bana göre sanatın en önemli gücü tam da burada yatar.



Portrait of the artist working in his Besançon studio #2, silk-screening his images, photo by Sonia Oysel, July 7th 2018.

5. Büyük ölçekli yerleştirmeleriniz izleyiciyi içine çeken görsel deneyimler sunuyor. Resim, geleneksel çerçevenin dışına çıkarak mimari mekâna yayıldığında sizce hangi yeni olanaklar ortaya çıkıyor?

Kesinlikle öyle. Hem kendimi hem de sanatımı "çerçevenin dışına" çıkarmak istiyorum. Dar ölçekten, kutuların içinden kurtulmak... Fransızca söylediğim gibi, *sortir de la peinture-fenêtre*; yani resmi bir pencere olarak görmekten vazgeçmek, sanatsal pratiğimin temel hedeflerinden biri. Resmi, ne kadar büyük olursa olsun, geleneksel çerçevesinden özgürleştirmek istiyorum. Bunun için tarihsel ya da toplumsal dogmaları, estetik normları, perspektif kurallarını, güzellik anlayışlarını ve sanata ilişkin tüm dayatmaları geride bırakmak gerektiğine inanıyorum. Benim amacım güzelliği yalnızca estetik bir nesne olarak değil, bütüncül

bir duyum ve yaşıyan bir enerji olarak deneyimlemek.

Bu anlayışın en kapsamlı örneklerinden biri, Besançon Güzel Sanatlar Müzesi'nde sergilenen The Four Pillars of the Sky adlı yerleştirmemdi. Seksen metrekarelik bir alanı kaplayan ve yetmiş iki ayrı resimden oluşan bu çalışma, müzenin duvarlarını bütünüyle sarıyordu.

Böylesine anıtsal bir yapıtın karşısında duran izleyici yalnızca zihinsel olarak değil, bedeniyle de eserin içine dâhil olur. Yanında kendi bilgisiyle, korkularıyla, arzularıyla ve inançlarıyla birlikte bulunur.

Bugün çok sık kullanılan "immersive" (sarmalayıcı) kavramını tam olarak reddetmesem de artık fazlasıyla tüketildiğini düşünüyorum. Bunun yerine Fransız şair Saint-John Perse'in sözünü ettiği "okyanussal duygu" (*oceanic feeling*) ya da Jung'un tanımladığı kolektif bilinçdışı kavramları bana çok daha yakın geliyor.

Saint-John Perse bunu *Amers* adlı eserinde şöyle ifade eder:

"Deniz içimizde dokunur; uçurumların en derin dikenliklerine kadar... Işığın saatlerini ve karanlığın sonsuz izlerini içimizde örür. Bütün özgürlük, bütün doğuş, bütün pişmanlık denizdedir..."

Bugün insanlar son derece yalnız, yalıtılmış ve mutsuz. Bu yüzden kendilerinden daha büyük bir şeyin içinde kaybolmayı, kendi benliklerini unutmayı arzuluyorlar. Belki de hiç değilse bir anlığına, kendi varoluşlarının ağırlığından kurtulmak istiyorlar.

Bunu sosyal medyada da açıkça görebiliyoruz. Sanat hesaplarını takip ettiğinizde pek çok küratörün ya da sanat meraklısının, ziyaret ettiği sergilerde eserlerin önünde sürekli kendi fotoğrafını çektiğini görürsünüz. Hatta bazen tabloların renklerine uyum sağlamak için kıyafetlerini bile değiştiriyorlar.

İşte günümüzde çoğu kişinin "immersif deneyim" dediği şey bana göre budur. Oysa bu yalnızca benliğin dış görünüşünü besleyen, eserle gerçek bir bağ kurmayan bir tavidir. Bu, birleşmek değil; yalnızca kamuflaj ve taklittir.

Van Gogh'un, Gauguin'in ya da Rothko'nun dünyasına gerçekten girmek bu kadar kolay değildir. Bir sanatçının acısını, sevincini ya da umutsuzluğunu kendi yaşamınızda bir ölçüde deneyimlediyseniz, önce eserin mesajını, sonra da taşıdığı enerjiyi tam anlamıyla hissedebilmeniz bana göre oldukça zordur. Belki sanat gerçekten ayrıcalıklı kişilere hitap ediyordur; belki de hiç değildir. Bu yalnızca üzerine düşündüğüm bir ihtimal.

Fakat bana göre bütün bu güncel ve gösterişli sanat deneyimleri, gerçek anlamda "okyanussal duygu" dediğim evrensel birleşme hissini yaşatamaz. Bunu anlatan küçük bir anımı paylaşabilirim.

Yaklaşık iki hafta önce bir arkadaşımınla öğle yemeği yerken bana iki yıl önce söylediklerimi hiç unutamadığını anlattı. 2024 yılında Paris'teki Louis Vuitton Vakfı'nda düzenlenen Mark Rothko sergisini ziyaret etmişti. Sergide birçok kişinin Rothko tablolarının karşısında ağladığını görmüş; kendisi ise hiçbir şey hissedemediği için büyük bir yalnızlık yaşamıştı.

O zaman bana "Neden ben ağlayamıyorum?" diye sormuştu.

Ben de ona, Rothko'nun önünde ağlamanın ne bir zorunluluk ne de sanatı anlamının ölçütü olduğunu söyledim. Israrla sormaya devam edince de bazen bir sanatçının dünyasına girebilmek için kültürel bir hazırlığa, belirli bir bilgi birikimine ya da kişisel yaşam deneyimlerine ihtiyaç duyduğumuzu anlattım. Acı, kayıp, sevinç ya da derin sarsıntılar kimi zaman bir yapıtın kapısını açabilir.

Bu sözlerim onu üzmüştü ama hâlâ doğru olduğuna inanıyorum.

Bu noktada Peter Matthiessen'in *The Snow Leopard* kitabında aktardığı Dōgen Zenji'nin şu sözü aklıma geliyor:

"Gerçek ejderhayla karşılaştığında susup kalma."

Bence sanatı gerçekten deneyimleyebilmek için kültür, bilgi, bir tür inisiyasyon ve en önemlisi egodan arınma gerekir. Ancak o zaman Vermeer'i, Fra Angelico'yu, Caravaggio'yu, Pollock'u, bir Maya tapınağını, Afrika'daki Pigme topluluklarının giysilerini ya da Yeni Gine'deki Asmat totemlerini aynı derinlikle anlayabiliriz.

Sanatla gerçek anlamda bağ kurabilmek için tevazuya ve sanatçının yaşamına karşı sevgi duymaya ihtiyaç vardır. Ancak o zaman ister tarih öncesi ister çağdaş olsun, herhangi bir sanat eserinin taşıdığı enerjiyi hissedebiliriz.

Rothko'nun resimleri için söylediği şu söz de bunu çok iyi anlatır:

"Belki de izleyicinin tüm görüş alanını kaplayarak onda tefekkür ve aşkınlık duygusu yaratmak."

Benim çalışmalarım da tek ve monolitik bir resim fikrinin tam tersini öneriyor. Birden fazla pleksiglas panelden oluşan büyük ölçekli yapılarıyla panoramik bir bakış sunuyor; izleyiciyi daha yüksek bir bilinç düzeyine ve benim "Yaşamın Kozmik Mekaniği" dediğim anlayışa yaklaştırmayı amaçlıyor.

Bu büyük ölçekli yerleştirmeler zaman zaman mimari bir mekâna dönüşüyor. Koruyucu bir ev, bir mezar, bir rahim, bir Kızılderili tipisi ya da bir yurt gibi... İnsanı içine alan ve içinde görünmez bağların, hatta iyileşmenin gerçekleşebileceği güvenli alanlar oluşturuyor.

Resmin yeni bir boyuta ve yeni bir varoluş biçimine açılması konusundaki tespitiniz bence de son derece doğru.

1984 yılında büyükbabam Maurice ve kız kardeşim Marie-Paule ile birlikte Mısır'daki bazı tapınakları ve mezarları ziyaret etme şansım oldu. Bir kısmını tek başıma, duvarları rengârenk hiyerogliflerle kaplı bu devasa mekânların içinde dolaştım. Bu deneyim bende mistik ve kozmik bir aydınlanma, adeta bir inisiyasyon duygusu yarattı.

Bu anıtsal yapılar mimarlar, zanaatkârlar, heykeltıraşlar ve ressam gibi sıradan insanlar tarafından birlikte inşa edilmişti. Ama ortak emekleriyle zamanın ve ölümün bile karşısında durabilen kutsal bir mimari düzen yaratmışlardı.

Mağara resimleri, Avrupa katedralleri, büyük ahşap Budist tapınakları ve

Meksika piramitleri... Bütün bu yapılar bana derin ilham verdi. Çünkü hepsi ortak zekânın, iş birliğinin ve kolektif yaratımın ürünleriydi.

Bu deneyim bana yalnızca "ben" olan bir sanatçı olarak kalmamam gerektiğini öğretti. Kendi varlığımı çoğaltmak, egomu sürekli geri çekmek ve kendimi insanlığın büyük ortaklığına yeniden katmak istedim.

Japon esaret sanatını resmederken Japon olabilmek... Şamanik bir çizim yaparken Sibiryalı bir şamana dönüşebilmek... Hildegard von Bingen'in çizimlerini çalışırken onun bakışına yaklaşabilmek... Xipe Totec'in heykelini aktarırken bir Aztek rahibi gibi hissedebilmek... Bir balınayı resmederken gerçekten balina olabilmek...

Bütün bunlar kimilerine delilik, sınır ihlali ya da şizofrenik bir tavır gibi görünebilir. Oysa ben bunun sanatçının gerçek mistik yolculuğu olduğuna inanıyorum.

Çünkü bir noktada, gerçekten sanat üretebilmek için, yaşayan bütün varlıklarla birleşmeniz gerekir.

Bunun bedeli ise kimi zaman kendi benliğinizi bütününüyle yıkmak, hatta tamamen yok olmayı göze almaktır.



Artist working in his studio #20, exposing the silk-screen frames with the positifs films, photo by Lionel Georges, August 13th 2024.

6- Doğa, çalışmalarınızda yalnızca bir konu olarak değil, neredeyse etkin bir varlık olarak karşımıza çıkıyor.

Doğayla kurduğunuz ilişki sanatsal bakışınızı nasıl şekillendirdi?

Kesinlikle öyle. Doğa benim için vazgeçilmezdir; aslında herkes için de öyle olması gerektiğini düşünüyorum.

Hayatımın yaklaşık on bir yılına denk gelen 1980–1991 yılları arasında, İsviçre sınırındaki Jura Dağları'nda bulunan bir çiftlikte tek başıma, adeta bir keşiş ya da mistik bir münzevi gibi yaşadım. Bu süre boyunca keçiler ve atlarla ilgilendim; onları yetiştirdim ve eğittim. Zamanla on yedi attan oluşan bir sürüm olmuştu. Kanada'ya taşınabilmek için hepsini satmak zorunda kaldığımda yaşadığım üzüntüyü tarif etmek gerçekten zor. Hayvanlarla böylesine yoğun; fiziksel, bedensel ve ruhsal bir ilişki kurmak, özellikle de gücü sizinkinden çok daha büyük canlılarla birlikte yaşamak, insana her şeyden önce alçakgönüllülüğü öğretiyor. Saygı duymayı, dikkatli olmayı, nazik, sabırlı ve yumuşak davranmayı öğreniyorsunuz.

Bir hayvandan istemediği bir şeyi yapmasını beklediğinizde onu dikkatle gözlemlemeniz, gerçekten dinlemeniz ve her an onunla birlikte olmanız gerekir. Çünkü günün ya da gecenin herhangi bir saatinde size ihtiyaç duyabilir. Örneğin doğum yapmak üzere olan bir kısrağınız varsa, geceyi ahırda geçirmeniz gerekir; ona ve yeni doğacak taya yardım edebilmek için.

Bu sürekli hazır olma hâli zamanla bütün duyularınızı keskinleştiriyor. Olası bir soruna anında tepki verebilmek için sezgileriniz gelişiyor, çevrenize karşı daha hassas hâle geliyorsunuz.

Bugün yine o bölgeye çok uzak olmayan bir yerde yaşıyorum. Yaz aylarında Fransa ile İsviçre'yi ayıran Doubs Nehri'nde kano yapabiliyorum. Sizin de belirttiğiniz gibi, suyun üzerinde tek başınayken doğanın güçlü, bozulmamış ve umarım sonsuza kadar var olacak canlı varlığını hissedebiliyorsunuz.

Doğanın içine girmek, tarafsız bir alana adım atmak gibidir. Çünkü doğa, orada olup olmamanızla ilgilenmez. Bu mutlak kayıtsızlık, insana sarsılmaz bir tevazu kazandırır. O anda egonuzu ve zihninizdeki düşünceleri tamamen geride bırakmanız gerekir.

Kendi deneyimimde şunu fark ettim: Çok stresli bir yaşam sürmüyor olsam bile, kano yaptığımda ya da doğada yürüdüğümde yaklaşık yarım saat geçmeden tam anlamıyla uyum sağlayamıyorum. Ancak o sürenin ardından suyla, rüzgârla, kayalarla, ağaçlarla ve hayvanlarla bütünleşebildiğimi; iç huzura ulaşıp daha yüksek bir bilinç hâline geçebildiğimi hissediyorum. Doğa zaman ister. İnsan da ona bu zamanı vermelidir. Gerçek sanatla karşılaşmanın da aynı şekilde gerçekleştiğine inanıyorum.

Üretim sürecimde kullandığım pigmentlerin büyük bölümü de doğadan gelir. Mars kırmızısı, yanık siena, sarı oker, çinko beyazı, kemik siyahı... Kullandığım malzemelerin neredeyse tamamı yeryüzünün ve doğanın bir

parçasıdır.

Bunun yanında, şamanik trans deneyimlerim sırasında karşılaştığım ve "ruh rehberi" olarak gördüğüm hayvan imgeleri de çalışmalarımın önemli bir yer tutar. Atlar, keçiler, şahinler, yılanlar, ayılar, sinek kuşları, kartallar, balinalar, jaguarlar (Meksika'da *el Tigre* olarak anılır) ve karıncalar...

Bu canlılar hem insanlık tarihimin hem de atalarımın belleğinin bir parçasıdır. Güçlü spiritüel rüyalarımın da sık sık karşıma çıkarlar. Hepsine derin bir minnettarlık ve saygı duyuyorum.

Benim için doğadan hiçbir şey ayrı düşünülemez; çünkü her şey birbirine bağlıdır. Bu karşılıklı bağlılık, sanatsal üretimimin de temel ilkelerinden biridir.

Doğa ile sanat birbirinden ayrılmaz. İnsan için biri olmadan diğerrinin var olması mümkün değildir.

Hiç kimse güneşi, suyu, cinselliği, kadın bedenini, vulvayı ya da penisi resimlerimden çıkaramayacak. Çünkü bunların hepsi insanlığın ortak serüveninin, yani insan odiseasının ayrılmaz parçalarıdır.

1958 yılında Fransa'nın Morteau kentinde doğan Fransız sanatçı Jean-Pierre Sergent, 1993–2003 yılları arasında New York'ta yaşamış ve üretimlerini sürdürmüştür; günümüzde ise Besançon'da yaşamakta ve çalışmaktadır. Pleksiglas ve kâğıt üzerine serigrafi tekniğiyle ürettiği eserleri, 1990'lardan bu yana Kanada, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa'da; 2016 yılından itibaren ise İran ve Çin'de uluslararası sergilerde izleyiciyle buluşmuştur.

Jean-Pierre Sergent'in sanatı, yaşamın büyüleyici güzelliği ve geçiciliği karşısındaki hayranlığı yansıtırken; aynı zamanda insanlığın kültürel sürekliliğinde ve zamansız kozmik sonsuzlukta varlığını sürdüren güçlü yaşamsal enerjiyi kutlayan canlı bir anlatı sunar. Sanatçının üretiminde, zamanın başlangıcından bugüne uzanan erotik arzu ile kozmik ve mistik güzellik iç içe geçer.

7. Bu röportaj Türkiye'deki okurlar için yayımlanacak. Türkiye'deki okuyucularla özellikle paylaşmak istediğiniz; çalışmalarınıza, sanat anlayışınıza ya da araştırmalarınıza dair özel bir düşünceniz var mı?

Ne yazık ki bugüne kadar Türkiye'yi ziyaret etme fırsatım olmadı. Ancak ülkenizin, kadın hakları konusunda yaşanan dönüşümlerle birlikte, muhafazakâr gelenekler ile daha özgür ve demokratik bir toplumsal yapı arasında önemli bir denge kurmaya çalıştığını görüyorum.

Öncelikle tüm Türkiye'deki okurları içtenlikle selamlıyor, hayatlarından memnun ve mutlu olmalarını diliyorum.

Eğer bu röportajı okuyan sanatçılar varsa, eserlerinin görünürlük

kazanması ve hak ettiği değeri bulması için onlara gönülden başarılar dilemek isterim. Sanatçı olmayı seçmek kolay bir yol değil; aksine oldukça zor ve çetin bir yaşam biçimi. Ama benim için yaşayabileceğim tek yol bu. Başka bir seçenek olduğunu hiç düşünmedim ve bu yolu yürümekten büyük mutluluk duyuyorum.

Büyükbabam Maurice'in bana sık sık söylediği bir söz vardır:

"Sanatçılar toplum için çok önemlidir. Çünkü öldüklerinde, dünyaya geldiklerinde bulduklarından daha büyük bir odun yığını bırakırlar."

Bu sözün mecazi anlamda çok güçlü olduğuna inanıyorum. Sanatçılar, yaşadıkları çağın tanıkları olmak; dünyayı biraz olsun değiştirmeye çalışmak, dikkatle dinlemek, gözlemlemek ve gördüklerini aktarmak için vardır.

Sözlerimi Jean-Claude Carrière'in şu cümlesiyle bitirmek isterim:

"Eğer bu dünyada güzelliğe, kısa bir an için bile olsa dokunabildiysek, yeryüzüne boşuna gelmiş sayılmayız."



Portrait of JPS at work #7, Summer 2003, in his studio in Long Island City, Queens, New York, USA, photo by Sachie Kumano.

8. Geleceğe baktığınızda, sanatsal araştırmalarınızı şu

anda hangi sorular, fikirler ya da keşif alanları yönlendiriyor? Önümüzdeki dönemde sizi hangi projelerde göreceğiz?

Öncelikle sevgili Bengüsu Aleyna, bu röportaj için hazırladığınız nazik, nitelikli, düşündürücü ve ufuk açıcı sorularınız için size içtenlikle teşekkür etmek isterim. Bu söyleşiyi gerçekleştirmek benim için gerçekten büyük bir keyifti. Sorularınızı açık ve anlaşılır biçimde yanıtlayabildiğimi ve okurların çalışmalarımın taşıdığı çok katmanlı yapıyı ve derin anlamları daha iyi kavrayabileceğini umuyorum. Eğer daha sonra aklınıza takılan herhangi bir soru olursa, lütfen benimle iletişime geçmekten çekinmeyin.

2026 yılı projelerime gelince; geçtiğimiz sonbaharda İskoçya'nın Edinburgh kentinde faaliyet gösteren Chrissy & Andrew Moore Art Advisory ile yeni bir iş birliğine başladım. Umarım çalışmalarımı İskoçya'da sergileme fırsatı yaratabiliriz.

Önümüzdeki günlerde, 2022 yılında başlattığım The Shakti Yoni, Ecstatic Cosmic Dances adlı kâğıt işleri serisi üzerinde yeniden çalışmaya başlayacağım. Bu seri, orta boyutlu kâğıtlar (100 x 70 cm) üzerine üretilmiş özgün serigrafi baskılardan oluşuyor.

Bunun yanı sıra son dönemde metin yazımı, film kurgusu ve videoları Fransızca ile İngilizce altyazılarla hazırlama çalışmalarına da yoğun şekilde devam ediyorum. Kısa süre önce, 13 Mart'ta Mulhouse Güzel Sanatlar Müzesi'nde gerçekleştirdiğim sanatçı konuşmasının video kurgusunu tamamladım. Aynı müzede 2010 yılında, müzenin tüm katına yayılan kapsamlı bir kişisel sergi açma fırsatı da bulmuştum.

Bu röportajın ardından çalışmalarımın Türkiye'de de ilgi görmesini ve belki bir galeri, çağdaş sanat kurumu ya da müze tarafından sergilenme fırsatı bulmasını içtenlikle umut ediyorum. Böyle bir proje benim için hem büyük bir mutluluk hem de heyecan verici yeni bir deneyim olur.

Son olarak, bu röportajı okuyan herkese teşekkür ediyor; hepinize güzel bir gün ve harika bir ilkbahar diliyorum.

Fransa'dan sevgi ve saygılarımla,

JEAN-PIERRE SERGENT

1958 yılında Fransa'nın Morteau kentinde doğan Fransız sanatçı Jean-Pierre Sergent, 1993–2003 yılları arasında New York'ta yaşamış ve üretimlerini sürdürmüştü; günümüzde ise Besançon'da yaşamakta ve çalışmaktadır. Pleksiglas ve kâğıt üzerine serigrafi tekniğiyle ürettiği eserleri, 1990'lardan bu yana Kanada, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa'da; 2016 yılından itibaren ise İran ve Çin'de uluslararası sergilerde izleyiciyle buluşmuştur.

Jean-Pierre Sergent'in sanatı, yaşamın büyüleyici güzelliği ve geçiciliği karşısındaki hayranlığı yansıtırken; aynı zamanda insanlığın kültürel sürekliliğinde ve zamansız kozmik sonsuzlukta varlığını sürdüren güçlü yaşamsal enerjiyi kutlayan canlı bir anlatı sunar. Sanatçının üretiminde, zamanın başlangıcından bugüne uzanan erotik arzu ile kozmik ve mistik güzellik iç içe geçer.

Jean-Pierre Sergent

Besançon Atölyesi

11 Avenue de la Gare d'Eau, 25000 Besançon

(Metin, Johnes Ruta – Azoth Gallery'nin katkılarıyla dil açısından gözden geçirilmiştir.)

Web Sitesi: www.j-psergent.com

Instagram: [@jeanpierresergent](https://www.instagram.com/jeanpierresergent)

Facebook: [jpsergentartist](https://www.facebook.com/jpsergentartist)

YouTube: [@jpsergent](https://www.youtube.com/@jpsergent)

X: [@jpsergentartist](https://www.x.com/jpsergentartist)